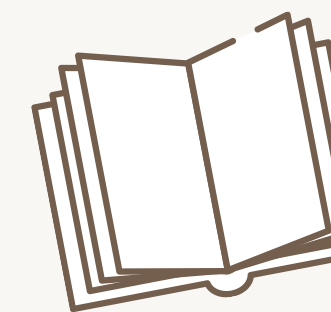
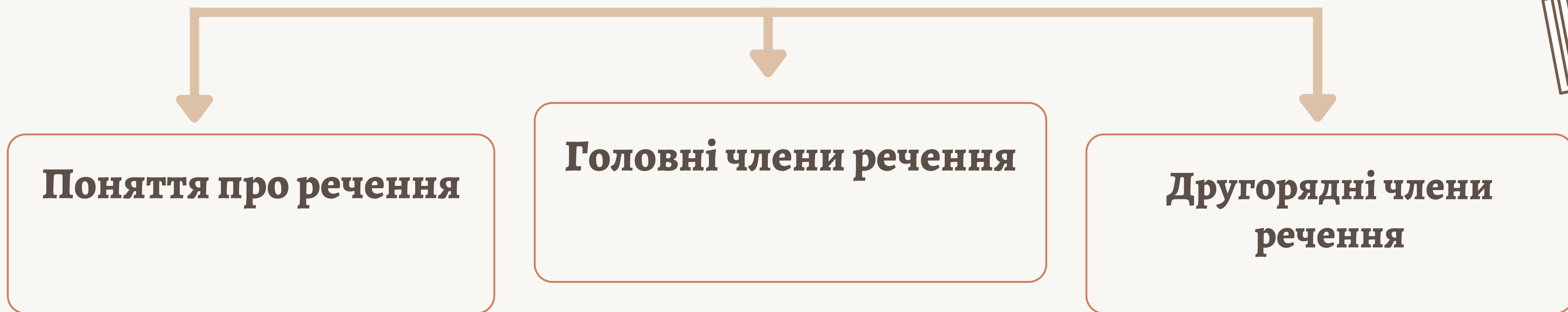

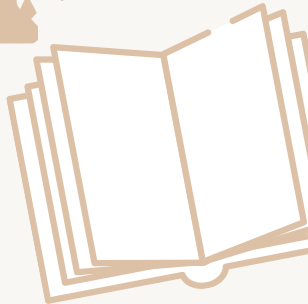
**РЕЧЕННЯ. ГОЛОВНІ ТА
ДРУГОРЯДНІ ЧЛЕНИ**

РЕЧЕННЯ

План

Реченням називається граматично й інтонаційно оформлена за законами даної мови основна синтаксична одиниця, що є засобом формування, вираження і повідомлення думки

Речення має ряд таких семантико-структурних ознак:

До семантичних ознак належать такі:

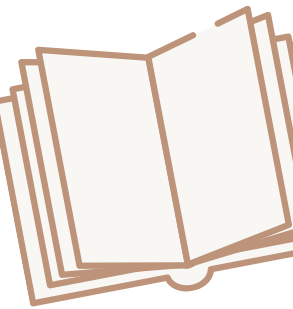
- 1) речення є комунікативною одиницею;
- 2) речення має модально-часовий план, тобто предикативність;
- 3) у плані актуального членування речення може членуватися на тему (вихідне у висловлюванні) і рему (нове, основне у висловлюванні).

Структурні ознаки речення виявляються у будові простого речення (односкладне чи двоскладне, поширене чи непоширене, повне чи неповне), в будові складного речення (сурядне, підрядне, безсполучникове).

Ознаки речення:
1) комунікативність;
2) предикативність;
3) інтонація

Речення з формально-синтаксичного боку поділяються на: прості і складні

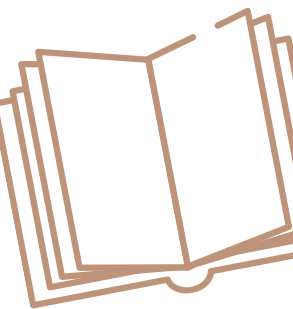
Класифікація речень за метою висловлення
Існує два підходи:

- 1) поділ речень на стверджувальні і заперечні;
- 2) поділ речень на питальні і непитальні.

ВИДИ РЕЧЕНЬ		
Принципи розподілу	Види	Приклади
За наявністю другорядних членів речення	поширені (мають другорядні члени речення)	<i>Ідуть теплі дощі. Осінь.</i>
	непоширені (не мають другорядних членів речення)	<i>Ідуть дощі. Осінь.</i>
За складом граматичної основи	двоскладні (граматична основа складається з підмета і присудка)	<i>Ідуть дощі.</i>
	односкладні (граматична основа складається з одного головного члена речення)	<i>Осінь. Люблю дощ.</i>
За кількістю граматичних основ	прості (мають одну граматичну основу)	<i>Ідуть дощі. Осінь.</i>
	складні (мають кілька граматичних основ)	<i>Ідуть дощі, гуляє осінь.</i>

ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ

Головні		Другорядні		
<u>Підмет</u>	<u>Присудок</u>	<u>Означення</u>	<u>Обставина</u>	<u>Додаток</u>
хто? що?	що робить підмет? що з ним робиться? який він є? що він таке?	який? чий? котрий?	як? де? куди? звідки? коли? чому?	кого? чого? кому? чому? ким? чим? на кому? на чому?

ЗА СТРУКТУРОЮ

ПРОСТІЙ
ПІДМЕТ

СКЛАДЕНИЙ
ПІДМЕТ

ВИРАЖЕНІ

іменником: Відчиняє двері
осені **вересень** (В.Ткаченко)

займенником: Так **ніхто**
не кохав... (В.Сосоюра)

субст. прикм-м:
Грамотний – тямущий і
на все видющий

інфінітивом: Першою
думкою в Остапа було
тікати (М.Коцюбинський)

числівником: Останніми
вийшли **двоє**

субст. дієприкм-м:
Поранений лежить в
снопах... (П.Воронько)

субст. вигуком: Гучне
«**Ура**» пронеслось тоді над
лугами ...Л.Первомайський

субст. прислівником:
Можливо, це «**потім**» і не
настане (О.Іваненко)

лексичн. словосполуч: “**Диво
калинове**” Д. Білоуса – це
наша духовна історія

фразеолог. словосполуч.:
**Ні богові свічка ні чортові
кочерга** – людина
невизначеного характеру

СИНТАКСИЧНИМ СЛОВОСП.-М:

- числівник + іменник у Н.в. чи Р.в.: А на березі ріки **три** стоять струнки **дубки** (Л.Первомайський) Пильно дивляться **тисячі вікон** (Б.Олійник)
- іменник із значенням сукупності + іменник у Р.в.: **Гурт хлопців** підійшов до берега.
- іменник (займенник) у Н.в. + іменник в О.в.: **Дмитрик з Гаврилком** вчепились ззаду за сани... (М.Коцюбинський)
- іменники більшість, меншість, частина + іменник у Р.в.: **Більшість дітей** відвідує дитсадок.
- іменник (займенник) у Н.в. + іменник (займенник) у Р.в.: **Кожен з нас** сподівається на успіх.
- іменник із значенням міри + іменник у Р.в.: **Кілограм пшениці** коштує дві гривні.
- інфінітив + іменник в О.в.: **Бути прикладом** у роботі, в навчанні, в побуті повинно стати невід’ємною частиною батьківського авторитету (В.Сухомлинський)

Відповідає на запитання що робить предмет?
що з ним робиться? який він є? хто він такий?

Означає дію,
стан, ознаку
чи приналежність

Присудок

Пов'язується
з підметом

Простий

Складений

Дієслівний

Іменний

Додаток	Означення	Обставина
означає предмет	вказує на ознаку предмета	вказує на ознаку дії (місце, час, причину, мету, спосіб)
Питання		
кого? чого? кому? чому? кого? що? ким? чим? на (у) кому? на (у) чому?	який? чий? котрий?	де? куди? звідки? коли? чому? як? з якою метою?
Підкреслення		
----- (пунктирна лінія)	~~~~~ (хвиляста лінія)	----- (риска-крапка)
Приклади		
Я милуюся (чим?) <u>каштанами</u> (під чим?) під травневим <u>дощем</u> .	Місто (яке?) <u>Чернігів</u> розташоване (на якому?) на правому березі <u>Десни</u> .	Школярі (коли?) <u>навесні</u> поїхали (ку- ди?) на <u>екскурсію</u> (куди?) до <u>Умані</u> .

Прямий додаток

Означає предмет,
на який безпосередньо
спрямована дія.
Стоїть у формі знахідного
відмінка без прийменника:

1. Сашко поклав книжку.
2. Звістка облетіла село.

Непрямий додаток

Означає предмет, на який дія
безпосередньо не спрямована.
Стоїть у формі будь-якого
непрямого відмінка, крім
знахідного без прийменника:

1. Сонце пробивається крізь хмари.
2. Нам було весело.

Узгоджене означення

лісові квіти
сувора вимога
лісові насадження
великий будинок

Неузгоджене означення

квіти з лісу
вимога читати
насадження з дубків
будинок праворуч

Виражає характеристику чи ознаку дії

Відповідає на запитання
*як? куди? для чого? чому?
за якої умови? незважаю-
ючи на що?*

Обставина

Виражається іменником,
прислівником, інфіні-
тивом, дієприслівником
або фразеологізмом

способу дії

міри й сту-
пеня дії

місця

часу

умови

мети

причини

Буде така мить, коли ти зважишся,
зірвешся з місця, вихопишся з тиші, яка обступає і тисне.
Що тебе примушує злитися й посміхатися всі ці дні?
Мій голос, висвітлений літнім сонцем.
Що дає тобі сили видобувати звуки із мови в часи, коли шепіт зраджує нашу втому і відчай?
Відчуття свого, відчуття руки, яка виводить на світло центральних кварталів.
Ми з тобою говоримо про відстань, яка вимірюється впертим чеканням.
Ми виспівуємо небеса печалі, пагорби,
на яких зупиняється військо.
І хай мені стане терпіння вислуховувати твою мовчанку,
слухати, як ти не відповідаєш на випадкові питання.
І хай всім тим, хто тримає місяць понад розпеченим серпнем стає сили, стає любові.
Хай нам усім не забути цих світанкових спалахів.
Але говоримо про дощ так, як говорять про весілля людей, яких люблять.
Говоримо про осінь так, як говорять про віру, що не минає.

Сергій Жадан

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!